

Päiväys
22.12.2025

Diaarinumero
1467/03.04.04.22/2024

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

22.12.2025

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **29.12.2025**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 22.12.2025 nro 1674/2025, ympäristönsuojelulain ja vesilain yhteiskäsittelyn piiriin kuuluvassa lupa-asiassa, koskien kalankasvatuksen keskittämistä merialueelle Riitluodon saaren itäpuolelle, Naantali.

Luvan hakija

Velkuan Lohiluoto Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **22.12.2025–28.1.2026** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **28.1.2026**.

22.12.2025

Dnro 1467/03.04.04.04.22/2024

Asia

Valitus ympäristönsuojelulain ja vesilain yhteiskäsittelyn piiriin kuuluvassa lupa-asiassa

Valittajat

[REDACTED] ja [REDACTED]
kuolinpesien osakkaana ja [REDACTED]

Luvan hakija

Velkuan Lohiluoto Oy

Päätös, josta valitetaan

Etelä-Suomen aluehallintovirasto 10.9.2024 nro 210/2024

Aluehallintovirasto on myöntänyt Velkuan Lohiluoto Oy:lle määräaikaisen 31.12.2034 saakka voimassa olevan vesitalousluvan verkkoaltaiden pitämiseen meressä Riitluodon saaren itäpuolella kiinteistöön Riitluoto 529-563-2-16 kuuluvalla vesialueella Naantalın kaupungissa lupamääräyksen 1 ja aluehallintoviraston päätöksen liitteen 1 osoittamalla paikalla.

Luvanhaltijan on noudatettava vesilain säännöksiä ja päätöksessä annettavia lupamääräyksiä.

Aluehallintovirasto on myöntänyt Velkuan Lohiluoto Oy:lle määräaikaisen 31.12.2034 saakka voimassa olevan ympäristöluvan kalojen kasvattamiseen ja talvisäilytykseen verkkoaltaissa Riitluodon saaren itäpuolella kiinteistöön Riitluoto 529-563-2-16 kuuluvalla vesialueella Naantalın kaupungissa lupamääräyksessä 6 esitetyllä tavalla rajattuna.

Toimintaa on harjoitettava hakemuksessa esitetyllä tavalla päätöksessä annettujen lupamääräysten mukaisesti.

Päätös sisältää lupamääräykset 1–18, joista lupamääräykset 1–9 ja 14–17 kuuluvat seuraavasti:

1. Verkkoaltaiden yhteenlaskettu pinta-ala saa olla enintään 1500 m².

Laitos tule sijoittaa seuraavien kulmapisteiden (koordinaatit ETRSTM35FIN) muodostamalle alueelle, lukuun ottamatta rehulauttaa, joka saa sijoittua Riitluodon rannan läheisyyteen saaren kaakkoiskulmaan:

N 6707969, E 210239

N 6707992, E 210410

N 6707698, E 210242

N 6707682, E 210416

2. Kalankasvatustoimintaan liittyvät rakenteet ja laitteet on pidettävä asianmukaisessa kunnossa. Verkkoaltaat on ankkuroitava niin, että ne pysyvät suunnitellulla paikalla eivätkä aiheuta vesiliikenteelle tai merialueen muulle käytölle vältettävissä olevaa haittaa. Verkkoaltaat saa kattaa vain sellaisilla verkoilla, joihin linnut eivät takerru.

3. Verkkoaltaat on merkittävä Traficomien ohjeiden mukaisesti. Altaiden sijainnista ja merkinnästä on tehtävä karttaliittein varustettu ilmoitus Traficomille sen haluamalla tavalla. Altaiden myöhemmästä poistamisesta on kahden kuukauden kuluessa toiminnan lopettamisesta tehtävä karttaliittein varustettu ilmoitus Traficomille sen haluamalla tavalla.

4. Jos kalankasvatustilasto lopettaa toimintansa pysyvästi, kalankasvatukseen liittyvät rakenteet kuten ankkuripainot, köydet, kalankasvatustaltoa ja -kehikot on poistettava vesialueelta mahdollisimman pian. Rakenteiden poistamisesta on tehtävä viivytyksettä ilmoitus valvontaviranomaiselle ja kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Laitosta koskeva vesitalouslupa ja luvanhaltijalle määrätty velvoitteet lakkaavat olemasta voimassa, kun valvontaviranomainen on todennut jälkihoitotoimet tehdyiksi toiminnanlopettamissuunnitelman ja siitä annettujen määräysten mukaisesti.

5. Laitosta on hoidettava siten, että kalankasvatuksen ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman vähäiset. Laitoksen toiminta on järjestettävä siten, että siitä ei aiheudu tarpeetonta melu- eikä hajuhaittaa.

6. Kalankasvatuksessa vuosittain käytettävä rehu saa sisältää enintään 670 kg fosforia ja enintään 4 900 kg typpeä.

Tavoitteena on, että ominaispäästö kalankasvatuksessa ei ylitä 4,5 g fosforia eikä 40 g typpeä kasvatettavaa kalakiloa kohti.

7. Kalankasvatusta ei saa harjoittaa yhtäaikaaisesti tällä päätöksellä myönnettyllä Velkuan Lohiluoto Oy:n kalankasvatustaloksella ja Velkuan Lohiluoto Oy:n päätöksen nro 157/2014/14/2 ja Harrin Lohi Ky:n päätöksen nro 158/2014/14/2 mukaisilla laitoksilla.

8. Kuolleet kalat on kerättävä talteen ja käsiteltävä eläimistä saatavista sivutuotteista ja eläinjätteen käsittelystä annettujen säädösten mukaan tai toimitettava laitokseen, jolla on asianmukainen lupa käsitellä nämä jätteet. Mikäli kuolleita kaloja käsitellään jollain toisella ympäristöluvanvaraisella

kiinteistöllä, tulee niiden käsittely ja säilytys toteuttaa ko. luvassa määrätyllä tavalla.

9. Toimintaa on harjoitettava siten, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän. Toiminnassa syntyvät jätteet on varastoitava siten, ettei varastoinnista aiheudu epäsiisteyttä, haju- tai terveyshaittaa tai maaperän tai pohjaveden pilaantumisvaaraa tai muuta haittaa ympäristölle. Hyödyntämis-kelpoiset jätteet tulee toimittaa hyödynnettäväksi asianmukaiseen käsittelyyn. Toiminnassa muodostuvat vaaralliset jätteet (esim. jäteöljy ja akut) on varastoitava katetussa, kuivassa ja tiivispohjaisessa tilassa. Erilaiset vaaralliset jätteet on pidettävä erillään toisistaan, merkittävä ja toimitettava vaarallisten jätteiden vastaanottoaikaan.

14. Laitoksen vastuullisen hoitajan nimi yhteystietoineen on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Tiedot on ylläpidettävä ajantasaisina.

15. Laitoksen toiminnasta on pidettävä hoitopäiväkirjaa. Päiväkirjaan on merkittävä tiedot

- altaiden tuomisesta kasvatuspaikalle ja niiden poisviennistä,
- käytössä olevien altaiden tilavuudesta ja pinta-alasta,
- laitokseen tuodun ja siitä poistetun kalan määrästä,
- laitoksella käytetyn rehun määrästä ja laadusta,
- kuolleiden kalojen ja muiden jätteiden määrästä, laadusta ja niiden käsittelystä sekä toimittamisesta edelleen,
- laitoksella käytettävistä kemikaaleista ja niiden määrästä ja varastoinnista,
- verkkokassien kyllästykseen käytettävän paikan sijainti,
- mahdollisista kalataudeista ja kalakuolemista sekä käytetyistä lääkkeistä,
- mahdollisten hyljekarkoittimien määrä, sijainti ja toimintaperiaate,
- muista seikoista, jotka vaikuttavat päästöjen seurantaan ja ohjaukseen.

Hoitopäiväkirja on säilytettävä viiden vuoden ajan ja vaadittaessa esitettävä viranomaisille.

16. Edellistä vuotta koskeva yhteenveto on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun valvontaviranomaiselle ja kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle valvontaviranomaisen esittämällä tavalla. Muutkin tarpeelliset tiedot ja selvitykset on vaadittaessa annettava valvontaviranomaiselle hoitopäiväkirjoissa ja yhteenvedoissa esitettyjen tietojen luotettavuuden tarkistamiseksi.

17. Kalankasvatuksen vaikutuksia merialueella on tarkkailtava valvontaviranomaisen hyväksymällä tavalla. Tarkkailu voidaan suorittaa yhteistarkkailuna alueen muiden tarkkailuvelvollisten kanssa.

Ehdotus tarkkailuohjelmaksi on toimitettava valvontaviranomaiselle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta.

Tarkkailujen tulokset on toimitettava tarkkailuohjelmassa määrätyin ajoin valvontaviranomaiselle ja kalatalousviranomaiselle sekä kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tarkkailutiedot on vaadittaessa annettava myös asianosaisille nähtäviksi.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valittajien on katsottava vaatineen, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja hakemus hylätään. Toissijaisesti valittajat ovat vaatineet, että päätöstä muutetaan niin, että lupa myönnetään enintään samalle kalankasvatusmäärälle kuin voimassa olevassa lupapäätöksessä, lupa myönnetään lyhyemmälle ajalle kuin kymmeneksi vuodeksi ja että päätöksessä määrätään kuolleiden kalojen säännöllisestä poistamisesta.

Perustelut

Mikäli umpikassien käyttö on mahdotonta, kalankasvatukselle Riitluodon alueella ei tule myöntää kasvatuslupaa lainkaan tai kalankasvatukselle voidaan myöntää lupa tiukasti valvotuin ehdoin enintään nykyiselle määrälle. Lupa pitää myöntää lyhyelle ajalle. Sitä ei tule myöntää kymmeneksi vuodeksi. Hakijan pitää valmistautua siirtämään toimintansa paremmin soveltuvalla alueella. Kalankasvatus ei sovellu suunniteltuun paikkaan eikä suunnitellussa laajuudessa.

Hakemus on harhaanjohtava. Todellisuudessa Velkuan Lohiluoto Oy:n tuotanto ja vesialueen kuormitus lisääntyvät Riitluodossa huomattavasti, jos hakijan suunnitelmat toteutuvat.

Luvut 2018–2022		Uusi lupapäätös
Lisäkasvu	28 000–41 000 kg/a (ka. 36 000 kg/a)	70 000 kg/a
Fosfori	200–340 kg/a (ka. 280 kg/a)	670 kg/a
Typpi	1 800–2 900 kg/a (ka. 2 400 kg/a)	4 900 kg/a
Rehua	29 000–48 000 kg/a (ka. 40 000 kg/a)	84 000 kg/a
Rehukerroin 1,05–1,19 (ka. 1,10)		1,2

Hakija on pyrkinyt osoittamaan, että kuormitus vähenee Rymättylän-Houtskarín välisen saaristo-vesimuodostuman itäosassa, koska tuotantomäärä laskee 10 000 kg/a yritysten yhdistyessä. Päästöt vähenevät, mutta Riitluodon alueeseen tällä ei ole mitään vaikutusta. Harrin Lohi Ky:n volyymin siirtyminen lisää pistekuormitusta Riitluodon lähialueella kestävämmän paljon. Se, että 10 000 kg/a pienentyvä kuormitus liudentuu Rymättylän-Houtskarín vesialueelle, ei ole oleellinen asia Riitluodon vesialueen kunnon hoidossa. Riitluoto on oma yksikkönsä, jonka kasvatusvolyyymiä yritetään nyt lisätä perustellen sitä keskittämiseduilla.

Hakija kaataa mereen vuosittain 14 000 kg rehua, jota kalat eivät käytä (70.000 kg lisäkasvu/84.000 kg rehua). Rehun sisältämä fosfori ja typpi leviävät altain ympäristöön. Lisäksi kalojen ulosteet siirtyvät mereen.

Hakija on ilmoittanut toiminnastaan syntyvän 9 000 kg/a eläinkudoshäätettä, käytännössä kuolleita kaloja. Kuolleet kalat ovat tyypillisesti paksuna, osittain mädäntyneenä mattona altain pohjassa. Päätöksessä pitää olla määräys niiden säännöllisestä poistamisesta.

Hakemuksesta annetussa muistutuksessa on todettu, että muistuttaja on havainnut tyynellä ilmalla öljymäisen kalvon leviävän rantavesiin. Hakemuksen mukaan kaikki vesistöä likaavat elementit ovat kaksinkertaistumassa. Öljykalvo on siten lisääntymässä.

Sinilevä on lisääntynyt voimakkaasti Laisaaren/Riitluodon vesialueella ja myös muualla Saaristomerellä. Jokainen ravinteita ruokkiva lisäys pahentaa tilannetta.

Valituksessa on viitattu valituksenalaiseen päätökseen, jonka mukaan Saaristomeri on ekologiselta luokitukseltaan hyvää huonommassa tilassa. Alueelle kohdistuu ravinnekuormituksen vähentämispaineita, jotta saavutettaisiin vaadittu hyvä tila. Rymättylän-Houtskarinvälisen saaristovesimuodostumassa nykyinen kalankasvatus on arvioitu yhdessä muiden kuormittajien kanssa merkittäväksi vesien tilaa heikentäväksi paineeksi. Tarkkailutulosten perusteella vesi on ollut Velkuan osa-alueella vuoden 2021 tarkkailussa rehevää ja käyttökelpoisuusluokituksen mukaan tyydyttävää.

Pohjan tilan osalta Velkuan asema on ollut puoliliikaantunut/liikaantunut.

Valituksessa on viitattu Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueen hakemuksesta antamaan lausuntoon, jonka mukaan vesimuodostuman Rymättylä-Houtskari ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi vuonna 2019 tehdyssä luokittelussa. Levätuotantoa kuvaava pitoisuus on ollut 4,8 ug/l. Hyvän tilan raja on 2,5 ug/l. Nykyinen kalankasvatus on (yhdessä muiden) kuormittajien kanssa arvioitu merkittäväksi vesien tilaa heikentäväksi paineeksi. Kalankasvatuksella on yleisesti ottaen rehevöittävä vaikutus, joka välillisesti pitkällä aikavälillä vähentää vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuutta.

Naantalinv kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen lausunnon mukaan veden ekologinen tila on pysytellyt Riitluodon läheisessä vesistössä tasolla tyydyttävä tai välttävä.

Vesienhoidon tavoitteena on se, ettei vesien tila heikkene ja että tila on vähintään hyvä. EU:n tuomioistuvin linjasi Weser tuomiossa 2015, että vesienhoidon ympäristötavoitteet ovat sitovia. Tämän ennakkoratkaisun mukaan lupaa ei voida myöntää sellaiselle hankkeelle, joka heikentää vesistön tilaa tai vaarantaa hyvän tilan saavuttamista. Weser- tuomio koskee muun muassa kalankasvatusta.

Vesiviljelyn sijainninohjauksen mukaan uutta tuotantoa ei saa ohjata vesialueille, joiden tilaa ei ole luokiteltu hyväksi.

Valittajat ovat tuoneet esiin mahdollisen kalojen talvisäilytyksen Riitluodon alueella.

Riitluodon vaikutusalueella (Kuusluoto, Vähä-Koiluoto, Tammisluoto, Pitkäkari) on arviolta 15–20 kesäasuntoa, joiden virkistyskäyttöön laitoksella ja sen levittämällä päästöillä on vaikutusta. Raissiluodossa on vakituista asutusta.

Vesitalousluvan ratkaisun perusteluja ei ole kirjoitettu ymmärrettävästi.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on tiedottanut valituksesta julkisella kuulutuksella. Tieto kuulutuksesta on julkaistu Naantalin kaupungissa.

Etelä-Suomen aluehallintovirastolta on pyydetty lausunto valituksesta. Asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Naantalin kaupungille, Naantalin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle ja liikenne- ja viestintävirasto Traficomille on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on antanut lausunnon.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue ovat ilmoittaneet, että ne eivät anna vastinetta.

Naantalin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen on antanut vastineen.

Velkuan Lohiluoto Oy on vastineessaan esittänyt, että valitus tulee hylätä.

Valittajat ovat vastaselityksessään esittäneet muun ohella, että hakijan rehukerroin on ollut 1,1 ja 1,6 välillä, joten hakemusta ei voida perustella satunnaisella 1,1 rehukertoimella. Hakemuksessa pitää esitellä myös korkein mereen mahdollisesti joutuva ravinteiden määrä ja ravinteiden määrän vaihteluväli. Mereen joutuvan rehun, fosforin ja typen määrälle tulee asettaa rajat, ei pelkästään lisäkasvulle. Päätöksessä pitää olla eriteltynä sanktiot, mikäli lupamäärät ylittyvät.

Päätöksessä ei ole mainintaa kuolleiden kalojen määrästä, huoltokäyntien tiheydestä tai luonteesta. Päätöksen Tarkkailu ja Raportointi -kohta on epäselvä ja epäluotettava. Tietoja käytetyistä rehuista, kemikaaleista ja lääkkeistä pitää verrata yrityksen kirjanpilotietoihin. Valvovan viranomaisen on valvottava, että luvut ovat yhteneväiset. Päätöksestä ei ilmene, kuka on

viranomainen, valvontaviranomainen ja kalatalousviranomainen. Lupapäätöstä ei saa hyväksyä ennen vahvistettua tarkkailuohjelmaa.

Ympäristönsuojelulain useat kohdat osoittavat, ettei luvan myöntämiselle ole edellytyksiä Riitluodon kohdalla. Vesitalousluvan osalta valittaja on kysynyt, miten hyödyt ja haitat / menetykset sekä muut arvot on hinnoiteltu ja arvoitettu vertailussa.

Vastaselitykseen on liitetty [REDACTED] lausunto.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus valituksen enemmälti hyläten kumoo päätöksen siltä osin kuin siinä on myönnetty lupa kalojen talvisäilytykseen.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Vesilain 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia hyötyjä ja menetyksiä arvioidaan yleiseltä kannalta. Arvioinnissa voidaan käyttää rahaa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa.

Saman pykälän 2 momentin mukaan arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Vesilain 3 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta saatavana yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu.

Saman pykälän 2 momentin mukaan hankkeesta aiheutuvana yksityisenä menetyksenä otetaan huomioon: 1) hakijalle myönnettävät käyttö- tai lunastusoikeudet; 2) kustannukset sellaisista vahingoista ja käyttöoikeuksista, joista hakija on hankkeen toteuttamiseksi erikseen sopinut asianosaisen kanssa, ja vastaavassa tarkoituksessa hakijalle vapaaehtoisesti luovutettujen alueiden hankkimiskustannukset; sekä 3) muut hankkeeseen osallistumattomalle taholle ja tässä laissa tarkoitettulle ojituksen passiiviosakkaalle aiheutuvat menetykset.

Ympäristönsuojelulain 11 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, että toiminnasta ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja pilaantuminen voidaan ehkäistä.

Saman pykälän 2 momentin mukaan toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski, 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle, 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden, ja viihtyisyyden kannalta, 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus ja 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 2 kohdan mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa.

Ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan ympäristön pilaantumisella tarkoitetaan sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa a) terveyshaittaa, b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista, d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä, e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä, f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle tai g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus.

Ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun seurauksen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista, 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä.

Saman pykälän 2 momentin mukaan, jos 1 momentin mukaisilla määräyksillä muussa kuin teollisessa toiminnassa tai energiantuotannossa ei toiminnan luonteesta johtuen voida riittävästi ehkäistä tai vähentää ympäristöhaittoja, voidaan luvassa antaa tarpeelliset määräykset tuotantomäärästä, -energiasta tai tuotannossa käytettävästä ravinnosta.

Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

Ympäristönsuojelulain 62 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta.

Ympäristönsuojelulain 64 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa voidaan määrätä, että toiminnanharjoittajan on esitettävä 62 §:n mukaisen seurannan ja tarkkailun tai 63 §:n mukaisen yhteistarkkailun järjestämisestä erillinen suunnitelma lupaviranomaisen, valvontaviranomaisen tai kalatalousviranomaisen hyväksyttäväksi.

Asiassa saatu selvitys

Toiminnan kuvaus ja ympäristö

Velkuan Lohiluoto Oy on hakenut lupaa kalojen kasvattamiseen verkkoaltaissa meressä. Hakemuksen mukaan kaksi olemassa olevaa, Velkuan Lohiluoto Oy ja Harrin Lohi Ky kalankasvatustiloista on tarkoitus yhdistää osittain siten, että toiminta tapahtuu Naantalın kaupungissa Salavaisten kylässä kiinteistöön Riitluoto 529-563-2-16 kuuluvalla vesialueella Riitluoto-nimisen saaren itäpuolella.

Harrin Lohi Ky:llä on lupa kalojen kasvattamiseen Naantalın kaupungin Salavaisten kylässä Tuomasluoto- ja Riutta-nimisten saarten välissä kiinteistöön Tuomasluodon vesi (529-563-1-9) kuuluvalla vesialueella. Hakemuksen mukaan luvan mahdollistama kalankasvatustoiminta 30 000 kg:n vuotuisen tuotantomäärän osalta on tarkoitus siirtää Velkuan Lohiluoto Oy:lle liitettäväksi Riitluodon laitoksen toimintaan, minkä jälkeen kalankasvatustoiminta lopetetaan Harrin Lohi Ky:n laitoksella.

Velkuan Lohiluoto Oy:n luvan (Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös 30.9.2014 nro 157/2014//2) mukaan kalankasvatuksessa vuosittain käytettävä rehu saa sisältää enintään 400 kg fosforia ja enintään 3 000 kg typpeä. Päätös mahdollistaa kalojen lisäkasvun suuruudeksi noin 46 000 kg vuodessa, ja toiminnan laskennalliset ravinnepäästöt ovat noin 220 kg fosforia ja 1 700 kg typpeä vuodessa.

Harrin Lohi Ky:n luvan (Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös 30.9.2014 nro 158/2014//2) mukaan kalankasvatuksessa vuosittain käytettävä rehu saa sisältää enintään 400 kg fosforia ja enintään 3 000 kg typpeä. Päätöksen mahdollistama lisäkasvu ja toiminnan laskennalliset ravinnepäästöt ovat samat kuin Velkuan Lohiluoto Oy:n luvassa.

Valituksenalaisessa aluehallintoviraston päätöksessä on Velkuan Lohiluoto Oy:lle myönnetty lupa kalojen kasvattamiselle, jossa rehun fosforimäärä saa olla enintään 670 kg ja typpimäärä 4 900 kg vuodessa.

Velkuan Lohiluoto Oy:n laitos sijaitsee Riitluodon saaren itäpuolella avoimella vesialueella, jossa tuulet ja merenpinnan korkeusvaihtelut tehostavat veden vaihtuvuutta. Vesisyvyys laitoksen kohdalla on noin 10 metriä ja laitoksen lähialueella noin 13 metriä.

Harrin Lohi Ky:n Tuomasluodon laitos sijaitsee noin yhden kilometrin etäisyydellä kaakkoon Velkuan Lohiluoto Oy:n laitoksesta. Karttatarkastelun perusteella laitokset sijaitsevat samalla Valjunaukon ja Laisaarenaukon välisellä saarten rajaamalla merialueella.

Velkuan eteläosassa on ollut kaksi laitosta, Velkuan Lohiluoto Oy:n laitos ja Harrin Lohi Ky:n Tuomasluodon laitos. Vuosina 2016–2017 Tuomasluodon laitos ei ole ollut toiminnassa, mikä ilmenee vuosien 2016–2017 kuormitusmäärissä. Vuosina 2018–2021 tuotantomäärä oli jälleen samaa luokkaa kuin noin kymmenen vuotta aiemmin, ja vuosina 2020 ja 2021 ravinnekuormitus oli hieman korkeampi kuin vuonna 2009. Hakija on arvioinut laitosten luvanmukaisten enimmäisravinnepäästöjen vähenevän tasolle 390 kg fosforia ja 2 975 kg typpeä, eli noin viidesosalla nykyisten lupien sallimasta enimmäismäärästä. Vuosina 2018–2021 molempien laitosten oltua toiminnassa päästöt ovat tarkkailutietojen mukaan vaihdelleet välillä 286–404 kg fosforia ja 2 743–3 576 kg typpeä. Molempien laitosten yhteenlaskettu vuotuinen lisäkasvu on samalla aikavälillä vaihdellut välillä 60–70 tonnia. Hakemuksen mukaan kuolleiden kalojen määrä on noin 660 kg vuodessa.

Lähimmät kesäasunnot sijaitsevat noin 500 metrin etäisyydellä Velkuan Lohiluoto Oy:n laitokselta. Valittajien omistamat rakennetut kiinteistöt sijaitsevat yli 800 metrin etäisyydellä laitoksen sijaintipaikalta.

Vesienhoito

Velkuan Lohiluoto Oy:n ja Harrin Lohi Ky:n laitokset sijaitsevat Rymättylän ja Houtskarlin välinen saaristo 3_Lv_006 -vesimuodostuman itäosassa. Vesimuodostuman ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi vesienhoidon kolmannella kaudella. Levätuotantoa kuvaava a-klorofyllipitoisuus on ollut keskimäärin 4,8 µg/l (tyydyttävä). A-klorofyllipitoisuuden hyvän tilan raja on 2,5 µg/l.

Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 on arvioitu, että rannikkovesissä ravinnekuormituksen

vähennystarve on huomattava. Kalankasvatuksen osalta toimenpideohjelmassa on todettu, että vesiensuojelun tehostamistarvetta tulee arvioida erityisesti niillä alueilla, joilla ekologinen tila on hyvää huonompi tai tila uhkaa heikentyä kalankasvatuksen kuormituksen takia ja joilla vesistön tilaa voidaan parantaa kalankasvatuksen kuormituksen alentamisella.

Avoimista ympäristötietojärjestelmistä (Hertta) saatavien tietojen mukaan Rymättylän ja Houtskarín välinen saaristo -vesimuodostuman pinta-ala on 42 717 ha, eli 427 km². Vesimuodostuman hyvän ekologisen tilan tavoitteen saavuttamisen määräaika on lykätty vuoden 2027 jälkeen luonnonolosuhteiden ylivoimaisuuden vuoksi.

Rymättylän ja Houtskarín välinen saaristo -vesimuodostumassa kalankasvatus ja yhdyskuntien jätevedet ovat merkittäviä pistekuormittajia yhdessä muiden kuormittajien kanssa. Lisäksi vesimuodostumaan kohdistuvia merkittäviä paineita ovat hajakuormitus ja sisäinen kuormitus.

Vedenlaatu ja pohjan laatu

Tarkkailuraporttien mukaan hapenvajausta on ollut loppukesällä Tuomasluodon laitoksen 443 lähiasemalla ja joinain vuosina myös vertailuasemalla. Kalankasvatuksen vaikutuksia vedenlaatuun ei voitu todeta Velkuan alueella vuosien 2013–2021 tarkkailutulosten perusteella, sillä erot kokonaisfosfori- ja klorofyllipitoisuuksissa olivat pieniä laitoksen lähi- ja vertailuasemien välillä.

Velkuan alueella elokuussa vuonna 2021 pintaveden kokonaistyyppipitoisuus oli 410–440 µg/l ja kokonaisfosforipitoisuus 22–27 µg/l. Kasviplanktonin tuotantokerroksessa klorofyllipitoisuus oli 5,6–8,5 µg/l.

Päällysläytutkimuksessa vuonna 2021 Velkualla alimmat tulokset olivat lounaassa vertailualueella, mutta lähempänä laitoksia ei ollut selkeitä eroja.

Tarkkailuraporttien mukaan Velkuan kalankasvatuslaitosten vaikutusta pohjan laatuun ei ole ollut havaittavissa vuonna 2020. Vuosina 2014 ja 2017 kalankasvatuslaitosten lähialueet eivät selvästi poikenneet vertailualueista, vaan pohjan tila oli paikoin erittäin huono myös vertailualueilla.

Vuoden 2020 suppeassa pohjaeläintutkimuksessa Velkuan osa-alueella sijainneella asemalla 405 pohjan laatua kuvaava BBI-arvo on ollut erinomainen ja pohjan tila puolilikaantunut/likaantunut.

Sijainninohjaus

Kansallisen vesiviljelyn sijainninohjaussuunnitelman (2014) mukaan Saaristomeri ja Suomenlahti ovat ekologiselta luokitukseltaan hyvää huonommassa tilassa. Molemmille merialueille kohdistuu ravinnekuormituksen vähentämispaineita, jotta vesien tilassa saavutettaisiin vaadittu hyvä tila. Tämän vuoksi näillä alueilla vesiviljelyn kuormitusta ei tulisi lisätä, mutta nykyiset yritykset voivat keskittää olemassa olevaa tuotantoa isompiin kokonaisuuksiin.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Hakemuksessa ei ole esitetty umpikassien käyttöä kalankasvatuksessa. Siltä osin kuin valituksessa on vaadittu umpikassien käyttöä, valittajien on katsottava vaatineen ravinteiden keräämistä ja poistamista suljetussa kassikasvatuksessa. Hallinto-oikeus toteaa, että tämän tyyppisiä vaihtoehtoja testataan pilottihankkeissa, mutta toistaiseksi ei ole käytettävissä teknisesti ja taloudellisesti merialueelle soveltuvaa käyttökelpoista tekniikkaa.

Luvan myöntämisen edellytyksiä arvioidaan hakemuksen mukaiselle hankkeelle. Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma (2014) ei ole oikeudellisesti sitova, mutta sen mukaiset toimintaa koskevat suositukset voidaan ottaa huomioon selvityksenä lupaharkinnassa.

Tarkkailutulosten mukaan laitosten nykyisen toiminnan vaikutukset laitoksia ympäröivän merialueen tilaan ja vedenlaatuun ovat olleet vähäiset. Valituksenalaisesta aluehallintoviraston päätöksestä ilmenee, että Tuomasluodon laitoksen toiminta tulee siirtymään lähemmäs valittajien omistamia kiinteistöjä ja Riitluodon laitoksen yhteyteen. Tämän vuoksi kuormitus tulee lisääntymään Riitluodon laitoksen läheisyydessä.

Kun otetaan huomioon toiminnan sijaintipaikan hyvä vedenvaihtuvuus ja etäisyys valittajien rakennettuihin kiinteistöihin, hallinto-oikeus katsoo, että kuormituksen lisääntyminen Riitluodon laitoksella ei ennalta arvioiden aiheuta sanottavaa haittaa valittajien kiinteistöjen virkistyskäytölle.

Lisäksi hallinto-oikeus katsoo, että koska luvalla sallitut toiminnan enimmäispäästöt Laisaarenaukon ja Valjunaukon välisellä merialueella vähenevät toiminnan keskittämisen seurauksena, ja kyseessä on keskittämisen jälkeenkin pienikokoinen laitos suhteessa sijaintipaikan muuhun kuormitukseen ja laimenemisolosuhteisiin, edellytykset luvan myöntämiselle ovat olleet olemassa. Luvan määrääjän lyhentämiselle ei ole esitetty perusteita.

Lupahakemus ei ole sisältänyt kalojen talvisäilytystä, minkä hakija on valituksesta antamassaan vastineessakin todennut. Tämän vuoksi hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen siltä osin kuin siinä on myönnetty lupa kalojen talvisäilytykselle.

Ympäristöministeriön vuonna 2020 julkaiseman Kalankasvatuksen ympäristönsuojeluohjeen mukaan kirjolohen ruokakalakasvatuksessa voidaan hyvissä olosuhteissa ja silloin, kun syömättä jääneen rehun osuus on pieni, 1,15 kilogrammalla rehua tuottaa 1 kg kalan lisäkasvua (rehukerroin 1,15). Lupahakemuksessa on arvioitu, että Riitluodon laitoksen olosuhteissa 70 000 kg kalan kasvatukseen tarvitaan 84 000 kg rehua, eli yhden kilon lisäkasvuun tarvitaan 1,2 kg rehua (rehukerroin 1,2). Valituksenalaisessa päätöksessä kalojen kasvatukseen käytettävän rehun sisältämää ravinnemäärää on rajoitettu lupamääräyksellä 6 siten, että hakemuksessa esitetyn mukaista rehutyyppiä käyttäen laitoksella tavoiteltu tuotantomäärä vaatii vähintään rehukertoimen 1,2 saavuttamisen. Hallinto-oikeus arvioi siten, että tavoiteltuun tuotantomäärään ei Riitluodon laitoksella ole mahdollista päästä ilman

huolellista laitoksen hoitoa ja tarkkaa ruokintaa. Valituksenalaisessa päätöksessä tämä on lisäksi varmistettu laitoksen hoitoa ja raportointia koskevilla lupamääräyksillä. Hallinto-oikeus katsoo näin ollen, että luvan mukaisesti toimittaessa valituksessa esitetyn kaltainen kalojen ylikuokinta ei ole mahdollista.

Koska verkkoallaskasvatuksessa päästöjen määrää ei ole mahdollista mitata vesianalyysin, kuormitus eli mereen joutuva ravinnemäärä määritetään vakiintuneella tavalla laskennallisesti. Kuormitus lasketaan vähentämällä käytetyn rehun sisältämästä ravinnemäärästä kalojen lisäkasvuun sitoutuva ravinnemäärä. Koska kalankasvatuksen ravinnekuormitus on lähes kokonaisuudessaan peräisin rehusta, laskelma antaa riittävän tarkan arvion päästöistä. Laskennallinen vuotuinen päästö toiminnasta on enimmillään 390 kg fosforia ja 2 975 kg typpeä. Hallinto-oikeus katsoo, että lupamääräyksellä 6 rajoitettu kasvatuksessa vuosittain käytettävän rehun sisältämän typen ja fosforin enimmäismäärä on Riitluodon kalankasvatuslaitoksen olosuhteissa riittävä ja verkkoallaskasvatuksessa vakiintuneen oikeuskäytännön mukainen määräys päästöjen rajoittamiseksi.

Hakemuksen mukaan kuolleiden kalojen määrä laitoksella on noin 660 kg vuodessa. Perkausjätteen määrä on noin 9 000 kg vuodessa. Hakemukseen ei ole sisältynyt kalojen perkaustoimintaa, joten luvanmukaisesta toiminnasta ei laitoksen sijaintipaikalla muodostu perkausjätteitä.

Valituksenalaisen päätöksen lupamääräyksessä 8 määrätään kuolleiden kalojen talteen keräämisestä ja käsittelemisestä. Lupamääräyksen 15 mukaan hoitopäiväkirjaan on merkittävät tiedot kuolleiden kalojen määrästä, laadusta ja niiden käsittelystä sekä toimittamisesta edelleen. Hoitopäiväkirja on vaadittaessa esitettävä viranomaisille. Hallinto-oikeus katsoo, että kuolleiden kalojen poistamisesta on annettu riittävät lupamääräykset.

Tarkkailusta ja raportoinnista on määrätty lupamääräyksissä 14–17. Lupamääräyksessä 17 on määrätty, että vaikutustarkkailu tulee toteuttaa valvontaviranomaiselle hyväksyttäväksi toimitettavan tarkkailuohjelman mukaisesti. Lupamääräyksessä 17 on määrätty, että tarkkailutiedot on vaadittaessa annettava myös asianosaisille nähtäviksi. Hallinto-oikeus katsoo, että ympäristönsuojelulain 62 § ja 64 § huomioon ottaen valituksenalaisessa päätöksessä tarkkailusta ja raportoinnista annettuja määräyksiä on pidettävä riittävinä päästöjen ja niiden vaikutusten selvittämiseksi sekä valvontaa varten.

Kasvatusaltaiden rakenteiden sijoittaminen ratkaistaan vesilain 3 luvun 4, 6 ja 7 §:ien mukaisesti intressivertailussa. Kalankasvatuksen yksityinen hyöty perustuu liiketoimintaan, jonka sijoitettavat rakenteet mahdollistavat. Yksityinen hyöty on merkittävä. Altain sijoittaminen mereen ei saadun selvityksen perusteella aiheuta vesien- ja merenhoitoon tai luonnonsuojeluun liittyviä yleisiä menetyksiä tai korvattavaa haittaa yksityiselle edulle. Rakenteista aiheutuu yleiselle ja yksityiselle edulle vähäistä maisemahaittaa. Rakenteiden siirrosta voi aiheutua yleiselle ja yksityiselle edulle lyhytaikaista ja vähäistä haittaa. Siten yksityiselle edulle saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Hallinto-oikeus toteaa, että valituksenalaisen päätöksen kappaleessa 5.6.1 on esitetty lupamääräyksissä käytetyt termit, joista ilmenevät lupamääräyksissä mainittujen eri viranomaisten nimet.

Valituksenalaista aluehallintoviraston päätöstä ei ole tarpeen enemmälti kumota tai muuttaa edellä esitetyn perusteella tai muilla valituksessa tai vastaselityksessä esitetyillä perusteilla.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Naantalın kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **28.1.2026**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Raija Uusi-Niemi ja Pirjo Joutsenlahti, tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Lasse Käsälä sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Jaakko Tuhkanen. Asian on esitellyt notaari Sanna Eirtovaara.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta

[REDACTED], [REDACTED] ja [REDACTED]
 kuolinpesien osakkaana ja [REDACTED]
 Asiamies: [REDACTED]

Jäljennös maksutta

Velkuan Lohiluoto Oy
 Asiamies: Varatuomari, lupalakimies [REDACTED]

Naantalin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Naantalin kaupunginhallitus

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
 Kalatalousviranomainen

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
 Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Etelä-Suomen aluehallintovirasto /
 Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
 Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
 Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
 Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaanista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiantipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15
Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:	https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/